

Ostrołęka, 04 stycznia 2024 r.

DO.5144.18.2023

DECYZJA Nr 10/24

Na podstawie art. 7 pkt 1, art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 92 ust. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.) § 12 ust. 1, ust. 2 pkt 1,3,4,5 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81), art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, z późn. zm.), po rozpatrzeniu wniosku Parafii Rzymskokatolickiej pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie, 06-220 Szelków z dnia 16.10.2023 r. uzupełnionego w dniu 29.11.2023 r. w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich nagrobka rodziny Zielińskich znajdującego się na cmentarzu parafialnym w Szelkowie,

1. **pozwalam** Parafii Rzymskokatolickiej pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich nagrobka rodziny Zielińskich znajdującego się na cmentarzu parafialnym w Szelkowie, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem B-682.
2. Zakres i sposób prowadzenia prac konserwatorskich i restauratorskich nagrobka rodziny Zielińskich znajdującego się na cmentarzu parafialnym w Szelkowie określony jest w przedłożonym do wniosku w ramach uzupełnienia w dniu 29.11.2023 r. „Programie na renowację nagrobka rodziny Zielińskich” opracowanym przez Lucynę Markiewicz.
3. Pozwolenie wydaje się pod warunkami polegającymi na obowiązku:
 - 1) kierowania pracami konserwatorskimi i restauratorskimi albo samodzielnego wykonywania tych prac przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - 2) przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby o której mowa w ppkt 1:
 - a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w ppkt 1,
 - b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
 - c) oświadczenia osoby, o której mowa w ppkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania.
4. Określam warunki polegające na obowiązku:
 - 1) zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac;
 - 2) niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac;
 - 3) prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazaniu jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac;

- 4) opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac.
5. Termin ważności pozwolenia ustala się na dzień **31 grudnia 2024 r.**
6. Określam warunek polegający na obowiązku dokonania odbioru końcowego wykonanych prac konserwatorskich i restauratorskich z udziałem wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Uzasadnienie

Parafia Rzymskokatolicka pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie wystąpiła o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich nagrobka rodziny Zielińskich. Strona przedstawiła niezbędne dokumenty w przedmiotowej sprawie. Nagrobek rodziny Zielińskich jest wpisany do rejestru zabytków pod numerem B-682.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.) na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymagane jest pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Przedmiotowy nagrobek jest jednym z najstarszych na cmentarzu parafialnym w Szelkowie. Jest w złym stanie zachowania. Przeprowadzenie określonych w przedłożonym programie prac konserwatorskich i restauratorskich pozwoli na przywrócenie ich pierwotnych walorów artystycznych i historycznych. Działania te są uzasadnione z konserwatorskiego punktu widzenia.

Działając na mocy cyt. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

1. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
2. Od niniejszej decyzji służy stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem organu wydającego decyzję w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.
3. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. W konsekwencji tego z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Za wydanie niniejszego pozwolenia uiszczono opłatę skarbową w wysokości 82,00 zł, zgodnie z ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie (Dz. U. z 2023r. poz. 2111) - część III, poz.44, pkt 2 załącznika do ustawy. Pokwitowanie wpłaty na rzecz Urzędu Miasta w Ostrołęce z dnia 18.11.2023 r.

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTEKÓW

Małgorzata Balcerzak
Kierownik Delegatury w Ostrołęce

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka
pw. śś. Apostołów Szymona i Tadeusza w Szelkowie
2. a/a

AUTOR PROGRAMU:

BIAŁYSTOK 28 WRZEŚNIA 2023r.

Mgr Lucyna Markiewicz

ul. Dojnowska 1A

15-557 Białystok

W.K.Z.5341/zaśw/14/97

Tel. 502951276

PROGRAM

NA RENOWACJĘ NAGROBKA RODZINY ZIELIŃSKICH

1877r.

Nagrobek wykonany z szarego piaskowca znajduje się na terenie cmentarza Rzym –kat w Szelkowie Starym. Forma nagrobka wieloczołnowa. Podstawę stanowi płyta o wymiarach 228 x 202 cm. która przykrywa kryptę grobową. Powyżej umieszczone są kolejne elementy w kształcie prostopadłościanów : 118,5 x 118,5 x 11 ; 90 x 90 x 36; 84 x 84 x 30 ; 70 x 70 x 83; 70 x 70 x 24; Ostatni ozdobiony jest girlandami .Całość wieńczy gzyms podtrzymujący naczółek z czterema palmetami , płaskorzeźbionym popiersiem Chrystusa oraz zdobna w roślinność podstawa niezachowanego krzyża. Trzon postumentu ozdobiono z czterech stron płycinami wgłębными wypełnionymi napisami inskrypcyjnymi (jedna płycina) i herbami rodowymi (druga płycina)

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

STAN ZACHOWANIA

Na stan zachowania obiektów kamiennych wpływ mają indywidualne właściwości użytego materiału – skład mineralogiczny, struktura, parametry fizykomechaniczne, a także czas powstania obiektu /długotrwałość ekspozycji na czynniki korozyjne/, orientacja względem stron świata, stopień rozczłonkowania powierzchni, sposób jej obróbki, bezpośrednie sąsiedztwo drzew i krzewów, a także przeprowadzane renowacje i naprawy.

Stan nagrobka Rodziny Zielińskich jest zły. Na powierzchni kamienia uformowały się ciemne nawarstwienia pochodzenia organicznego i nieorganicznego. Tworzą one warstwy trwale związane z kamieniem dające efekt zaplamień o różnych odcieniach. Nawarstwieniami pokryte są zarówno górne, wystające partie np. gzymsy, jak i całe płaszczyzny dolnych partii nagrobka. Nawarstwienia te lokalnie tworzą zwartą skorupę, pod którą trwa proces destrukcji uwidaczniający się w złuszczeniu się powierzchni gładkich. Zjawisko to jest wynikiem polerowania. Sposób obróbki powierzchni ma wpływ na objawy korozji – części polerowane złuszczą i rozwarstwiają się powierzchniowo odsłaniając głębsze, osłabione warstwy kamienia. Widoczne jest to szczególnie w płycinach cokołu.

Destrukcja warstwy powierzchniowej jest wynikiem przede wszystkim czynników atmosferycznych i wpływu otoczenia w jakim funkcjonuje.

Pomnik Rodziny Zielińskich jest eksponowany na zewnątrz, w miejscu pozbawionym sąsiedztwa wysokiej zieleni, dlatego niszczenie kamieni przebiega mniej intensywnie, ponieważ ich powierzchnie są mniej zanieczyszczone resztkami roślinnymi oraz szybciej i łatwiej obsychają, a deszcz ma doskonałe działanie obmywające. Mimo tak sprzyjających warunków, na powierzchni kamienia widoczne są duże kolonie mchów. Drobnoustroje zasiedlające powierzchnie kamienne produkują znaczne ilości różnych produktów ubocznych szkodzących obiektowi kamiennemu, na którym się rozwijają. Są to przede wszystkim kwasy organiczne, które są zdolne do nadtrawiania powierzchni kamienia. Kamień traci poler, a w bardziej zaawansowanym stadium tego procesu powstają nadżerki pogłębiające się z upływem czasu. Nadżerki takie obserwować można na powierzchni nagrobka. Powierzchnia piaskowca w miejscach opłukiwanych przez wody opadowe jest silnie wypłukana, porowata, a faktura piaskowca w różnym stopniu zatarta. Na zwieńczeniu nagrobka znajduje się podstawa krzyża ze skorodowaną resztką trzpienia.

Przyczyną złego stanu nagrobka są również mechaniczne uszkodzenia: uszkodzenie lewego tylnego narożnika, wycięcie części opaski z gzymsu wieńczącego.

Odrębny problem stanowi podbudowa ceglana pod nagrobkiem. Cegła na którym stoi nagrobek jest miejscami zlasowana, tworząc wnęki wypełniane z biegiem czasu ziemią lub przesłaniane przypadkowymi kamiennymi elementami.

Ogrodzenie nagrobka nie zachowało się nawet śladowo. Słupki z piaskowca znajdujące się w pobliżu obiektu mogą znajdować się przypadkowo.

Stan obecny otoczenia nagrobka (bezpośrednie sąsiedztwo innych nagrobków) nie pozwala na odtwarzanie jakiegokolwiek ogrodzenia wokół nagrobka Rodziny Zielińskich

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

A. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Ze względu na stan zabytku i jego wartość historyczną i artystyczną wskazane jest podjęcie pilnych prac konserwatorskich w celu zabezpieczenia obiektu przed dalszym niszczeniem oraz przywrócenia mu wartości estetycznych.

Generalnym założeniem podejmowanych prac będzie przeprowadzenie pełnej konserwacji techniczno estetycznej, w wyniku której zostanie w miarę możliwości przywrócony lub odtworzony oryginalny wygląd nagrobka. Równocześnie zostaną przeprowadzone działania naprawcze skoncentrowane przede wszystkim na przywróceniu właściwości technicznych zniszczonym elementom. Część elementów należy zdemontować i przewieźć do pracowni. Przeprowadzenie prac w warunkach pracownianych pozwoli na efektywniejszy przebieg poszczególnych zabiegów.

Działania konserwatorskie winny polegać na oczyszczeniu z nawarstwień i mikroorganizmów, odsoleniu, wzmocnieniu osłabionych partii nagrobka, wykonaniu drobnych uzupełnień i rekonstrukcji formy .

Posadowienie nagrobka należy ostrożnie przebadac ze względu na prawdopodobieństwo istnienia tam pochówku. Odkopać grunt wokół nagrobka i w zależności od stanu materiału wymienić zlasowane cegły lub podbić betonem zbrojonym klasy wytrzymałościowej B-20

Przed rekonstrukcją krzyża należy wykonać kwerendę nagrobka by wykonać uzupełnienia jak najbliższe oryginału.

B PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania obiektu i kontynuowanie dokumentacji fotograficznej w toku prac
2. Demontaż górnej części nagrobka i przewiezienie do pracowni
3. Wykonanie brakującego krzyża z materiału zbliżonego do całości (szary piaskowiec , sztuczny kamień), po wcześniejszych gruntownych badaniach zachowanych dokumentów lub przez analogię.
4. Usunięcie gruntu wokół nagrobka i w zależności od stanu materiału, podbicie betonem zbrojonym klasy wytrzymałości B-20
5. Uzupełnienie podmurówki ceglanej. Wymiana cegieł zlasowanych , zachowane cegły należy poddać procesom odgrzybienia i wzmocnić np. preparatem krzemoorganicznym Funcosil KSE 100.

6. Ogólne odczyszczenie powierzchni kamienia z luźnych nawarstwień, mchów i porostów przy pomocy szczotek ryżowych i wody

7. Wstępna impregnacja wzmacniająca preparatem krzemoorganicznym silnie osłabionych partii kamienia. Proponuje się zastosowanie Sarsil OH 100 (Silikony Polskie) lub innego o podobnych właściwościach .

8. Dezynfekcja- kilkakrotne spryskanie 2% alkoholowym roztworem Lichenicide 264, zabezpieczenie folią i pozostawienie na dwie doby, usunięcie pozostałych, obumarłych porostów za pomocą szczotek ryżowych i ponowne spryskanie roztworem, owinięcie folią i pozostawienie na 2 doby. Można zastosować inny preparat biobójczy np. 3% Sterinol lub BFA Remmers

9. Usunięcie resztek spoin i uzupełnień (pozostałości poprzednich napraw)

10. Oczyszczenie powierzchni kamienia z brudu, nawarstwień biologicznych i sztucznej patyny przy zastosowaniu metod stosowanych przy kamiennych obiektach zabytkowych. Technika oczyszczania winna zostać wyłoniona na podstawie prób konserwatorskich. Należy przetestować: - metodę termodynamiczną – para wodna pod ciśnieniem i wysoką temperaturą - metodę strumieniowo-ścierną (wysokie ciśnienie powietrza wraz z różnymi rodzajami ścierniw(np. piasek kwarcowy itp.) - metody chemiczne: preparaty rozluźniające nawarstwienia – kwas fluorowodorowy, Reiniger Paste firmy Remmers itp

11. W przypadku występowania uporczywych nawarstwień zastosować czyszczenie chemiczne kwaśnym środkiem do czyszczenia piaskowców np. Remmers Alkutex Fassadenreiniger Paste lub 4-5% roztwór HF. Nanieść preparat na powierzchnię kamienia i po ok. 20 min. umyć wodą pod ciśnieniem

12. Doczyszczanie ręczne przy pomocy kamieni ściernych i dłut kamieniarskich

13. Usunięcie głęboko strukturalnych zaplamień kamienia będących skutkiem: - różnego typu zanieczyszczeń biologicznych (przy zastosowaniu wapna chlorowanego – podchloryn wapnia) - korozji metalu lub oddziaływania soli żelazowych (przy zastosowaniu roztworu kwasu szczawowego)

14. Odsolenie i ponowna dezynfekcja elementów kamiennych metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska /okłady z wody destylowanej, waty celulozowej lub kaolinitu z dodatkiem biocydu np. Sterinolu lub Aseptiny stęż. ok. 3%/
15. Impregnacja wzmacniająca preparatem krzemoorganicznym. Proponuję zastosowanie preparatu Sarsil OH 300, alternatywnie Remmers Funcosil KSE 300 lub Konsil Z Super
16. Iniekcja spękań i szczelin w kamieniu środkiem konsolidującym /drobne pęknięcia dyspersją akrylową Primal AC 33, szersze szczeliny roztworem lub dyspersją żywicy epoksydowej np. Remmers Iniektionshatrz, Aquaplast 100/
17. Uzupełnienie ubytków - płytkich ubytków/do. ok. 4 mm/ i wżerów zaprawą na bazie spoiwa krzemoorganicznego Remmers Funcosil KSE 500 STE z wypełniaczem Funcosil KSE Fullstoff A/B - ubytków większych – zaprawą mineralną na bazie białego cementu, wapna dołowanego, piasku szklarskiego i pigmentów odpornych na alkalia lub gotową zaprawą do uzupełnień Funcosil Restauriermoertel Spezial firmy Remmers
18. Wykonanie spoinowania zaprawą wapienną lub wapienno cementową /na bazie białego cementu/ z płukaniem piaskiem kwarcowym lub gotową zaprawą renowacyjną do spoinowania np. elastyfikowaną zaprawą Remmers Funcosil ECC Fugenmoertel
19. Scalenie kolorystyczne uzupełnień laserunkową farbą Historic Lasur Remmers z dodatkiem WS Remmers
20. Laserunkowe, delikatne uczynienie inskrypcji - farba Historic Lasur Remmers o ile taka będzie konieczność
21. Hydrofobizacja elementów piaskowcowych Remmers Funcosil SL lub KONSIL Z SUPER ICHG metodą pędzlowania „mokre w mokre” lub przez natrysk.
22. Sporządkowanie terenu wokół nagrobka.
22. Wykonanie dokumentacji zdjęciowej i opisowej powykonawczej.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

mgr LUCYNA MARKIEWICZ
15-557 Białystok, ul. Dąbrowska 1A
NIP 9660032956 L. Markiewicz

L. Markiewicz

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

STARY SZEŁKÓW CMENTARZ PARAFIALNY

NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY

NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

UBYTKI W GZYMSIE WIEŃCZĄCYM

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY
NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

NACZÓŁEK Z PŁASKORZEŻBĄ CHRYSYTA

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (0291) 764-22-38

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY

NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

PŁYCINA Z HERBAMI

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY

NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

PŁYCINA Z NAPISEM INSKRYPCYJNYM

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38

STARY SZELKÓW CMENTARZ PARAFIALNY

NAGROBEK RODZINY ZIELIŃSKICH STAN LUTY 2023R.

STAN PODMURÓWKI

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Ostrołęce
07-400 Ostrołęka, ul. Kościuszki 16
tel./fax (029) 764-22-38